

והרי התזהית

משבר האקלים לא עולה בישראל לעיתים קרובות לסדר-היום הציבורי ולא מקבל הדלקות רחבות. אלא שהפעם, ועידת שינוי אקלים שהתקיימה החודש בפריז, פתחה חלון הזדמנויות נדיר לקידום הנושא של התיעלות אנרגטית, שם ישראל לא תקדם אותו, ההשלכות עלולות להיות חמורות הן לסייעתה ולכלכלה - אך מזהירים מומחים לסביבה ולמדיניות אקלים **נורית רוט**

של קופנהגן ב-2009, שפיה עד שנת 2020 תפחת ישראל את פליטות גזי החממה הצעפייה ב-20%. מאחר שב-2009 לא ריתה ישראל עדין חברה ב-OECD, היא נחשפה למדינה מתפתחת ולא למדינה מפותעת, וככזו, התחייבות שקיבלה על עצמה הייתה התנדבותית. התחייבות עוגנה בהחלטת הממשלה, ובהמשך לכך אישרה הממשלה תוכנית לאומית לעידוד הפחתת פליטות גזי החממה עד שנת 2023, והקציבה לכך 2.2 מיליארד שקל.

אלא שבמסגרת רינוי התקציב על-2013, החליט משרד האוצר להקפי את התוכנית, וכהמשך, באוגוסט השנה, אישרה הממשלה, במסגרת חוק התקציב, הצעה לבטל את התוכנית הלאומית כליל. ככלומר, הממשלה עצמה קבירה את התוכנית שהייתה אמרה לישם את התchieciותה של ישראל על הפחתת הפליטות ב-20%, שגס היה לא נחשהbil עד שافتני במוחדר, וכיוון נראה שאין סיכוי לישראל לעמוד ביעד שהציבה לעצמה ל-2020.

לדברי כרמית לבנון, מנכ"לית "האגודה לצדק סביבתי", העוסקת בחקר קשיי הגומלין בין תחומי החברה, הסביבה ומערכות קבלת החלטות בישראל, במטרה לציגם את אי-השווון במרחב הגיאוגרפי, "ההחלטה לבטל את התוכנית היotta מהען טירות-לח"י עברו האיחוד האירופי, במוחדר לנוכח התזמון שלו, לקרוא ועידה פרוי שהייא ועריה קריטית. דרока העיתוי של הוועידה יכול היה להיות חלון הזדמנויות עבור ישראל, להפוך להיות ראשונה בין שווים, ולא להשתרך מאחור בכל מה שקשר למדיניות אקלים. וכך ההחלטה לבטל את התוכנית דרока בעיתוי זה, הייתה מובחנה גדריה. בנציגים של ארגונים סביבתיים אנו נקבענו על-ידי האיחוד האירופי בישראל, לתת הסברים למצב".

יצוין, כי עידת פרוי הייתה חשובה וקריטית

לגדילו היא השימוש הגובר בפחם בכלכליות הודיעו וסין. להערכת כתבי הדות, כדי לציגם את מידת התהומות כזרה הארץ, יהיה צורך להפחית את הכמות השנתית של הפליטות ב-40%-70% עד אמצע המאה ה-21. אמנם תרומתה של ישראל למאזן פליטות גזי החממה הגלובלית היא קטנה, אבל בחישוב פלייטות לנפש, ישראל ממוקמת במקום גבוה בתבליה העולמית. שיעור הפליטות של גזי החממה בישראל הוא 10.5 טונות לנפש בשנה, לעומת זאת איחוד האירופי יוציאו 6.5 טונות ביחסו האירופי.

"תנווה האקלים העולמית" הולכת וצוברת תאוצה בשנים האחרונות ברובות, כמו ספרד והולנד, אבל לטענת מומחים בתחום, ישראל עדרין לא קפיצה על העגלה. לדברי פרופ' ניני רביבוץ, ראש בית-הספר לימודי סביבה באוניברסיטת תל-אביב, ומומחה להיבטים חקלאיים ופליטיים של שינוי אקלים: "ישראל הצטינה עד היום בליכת בין הטיפות. היא אף פעם לא תנדבה להתנגן כמו אחת המדינות המתוועשות, ולגוזר על עצמה צמצומי פלייטות משמעותיים".

בעיני, היא מסתתרת יותר מדי מאי-היהhet. הטיעון שואמר: "אנחנו מדינה קטנה וככללה קטנה, הטרמה שלנו לפלייטות הגלובלית הרבה, ורק גם לא ניתן לדודש מאי-היהhet. ואולי נכון עוכרתית, אבל זה לא מצדיק שמרינה כמו ישראל - עם היכולות הטכנולוגיות, הכלכליות והמשילות שלה - תעשה לעצמה כאלה הנחות. ישראל יכולה לעשות הרבה יותר מה שהיא עושה, ואם היא תעשה יותר ותוכיח חדשות סביבתית, היא גם תוכל להרוויח מכך כלכלית".

כולם יתיישרו לפי הסכם האקלים של סין-ארה"ב

עד היום, התחייבות הגולה ביחסו שקיבלה עליה ישראל בתחום, הייתה התחייבות של הנשייא ראו שמעון פרס בוועידת האקלים

ב תחילת החודש (דצמבר) התקיימה בפריז "ועידת שינוי אקלים" של 190 מדינות: לרבות ישראל, בועידה משתתפים נציגים של המשברים הפוליטיים, נגיד שסוגית משבר הארץ גורשת האירועים הביטחוניים תקשורת. אלא שהפעם יצרה הוועידה חלון הזדמנויות נדיר לקידום הנושא של התיעלות אנרגטית, שם ישראל לא תנצל אותו, מוחרים מומחים לסביבה ולמדיניות אקלים, ההשלכות עלולות להיות חמורות - לא רק לסביבה אלא גם לחברת וכלכלה. לפני הכל, כדי להבין על מה אנחנו מדברים כשאנחנו מועלמים לסדר-היום את משבר האקלים. במקביל העניין עומדות סכנות התהומות הגלובלית ופליטות גזי החממה לאטמוספירה. פלייטות פחמן דו-חמצני (CO₂) משוריפת דלקים לייצור אנרגיה ומשמעות תעשייתית, זו הגורם העיקרי מכלל גזי החממה CO₂ מהוות 76% מכלל גז החממהאטמוספירה, והוא נפלט בין השאר, מأتרי פסולת, מתקנים להפקת גז טבעי, וכן מצrichtת דלק לצורכי תחבורת להערכות מומחים לשינוי אקלים, אם לא יהיה שינוי במגמות הקיימות של פלייטות גזי החממה, הטמפרטורה המוגיעה על פני כדור הארץ על-4.8-3.7 מעלות, לעומת הטמפרטורה ששרה לפני העידן התרבותי, מה שollow להביא לעלייה בתדרותם ובעצמתם של אירופי מג-אוויר קיצוניים כמו שיטפונות, בצורות, הוריקנים, ולתופעות בעיתיות. בנוסף, כמו עליית פני הים ונסיגת קרחונים. דוח של צוות מומחי האו"ם לשינוי אקלים, שהתפרסם באפרילأشתק, קבע כי פלייט גזי החממה השנתית המוגיעה לאטמוספירה, כתוצאה מפעילות הארץ, גדרה בסנים לאחרונות ביותר מ-50%, לעומת שלוות העשוריים החולפים. לפי הרוח, אחת הסיבות

קיימות

האגודה מחקר על האפשרויות להנחתת מושפעים בישראל, שכתב ד"ר רועי לוי, כלכלן סכתי. לוי כותב במחקר, כי "כלכלנים רבים מסכימים שהדרד העיליה ביוורר להפתעת את פליטת גז חממה היא באמצעות מיחיר לפחות, ובמיוחד דרך מס פחמן. כיוון שמס פחמן משפיע על כל המשק, ומוביל לעלייה במיחיר של מוצרים הפולטים גז חממה הרבה, הוא יוצר תמרץ ישיר להפחנת הפליטות, המתחל בתעשייה ומשיק עד רמת משק-הבית. מעבר לכך, בטוחה הארוך, מס על פחמן יוצר תמרץ להשquaה במחקרים-ופיתוח בטכנולוגיות ייעילות המובילות להקטנת הפליטות".

באוגדה מציגים את המשמעות החברתית מריחיקת הלכת שיש לקידומה של תוכנית להתייעלות אנרגטית. לובנוב: "בשדרינה מקבלת אחריות לטיפול בהפחנת פליטות גז חממה, היא רואגת בכך לא רק לסביבה אלא גם לחברה ולכלכללה, וכשהיא לא מתפלת בנושא היא למעשה מגיעה פערם כלכליים וחברתיים". האוגדה שותפה ליזומה בגיןלאומית של קריאה לצדק אקלימי, שורשת להבייא בחשבונו את הצד של הנפגעים מהתהומות האקלימית שתורמת להתחומות קטנה, ולמרות זאת נפגעים יותר מאחרים. מחקר שפורסם האוגדה בסוף 2010 בנושא אי-שוויון בפליטות גז חממה, בישק לבחוק את הפרופיל הטוצ'יו-אקוונומי של פליטות גז חממה, ביחס למשק-ቤת בישראל. המחקר בדק החומר צריכה שונות, כמו צריכת חשמל ביתית, שימוש בתחום, צריכת מזון וייצור פסולת, בהשוואה לפיצ'רוני הכנסה, והראתה שיש הבדלים ניכרים בפליטות גז חממה בין העשירוניים המוכנסים להלשים.

המחקרראה, שבתחום צריכת החשמל הביתי ובתחום השימוש ברכב פרטני, העשרון העליון אחראי לפלייטות גז חממה בהיקף גדול פי 27-24 (!) בהתקופה, מהיקף הפליטות של העשירון התיכון. עוד הראה המחקר שהפערים בפליטות גז חממה לפי דפוסי צריכה של משקי-ቤת, כמו צג'ים עשירוניים סוציאו-אקוונומיים, הם פי ארבעה יותר מאשר ערי הכנסה של השכבות השונות בישראל. והמסקנה: "כשניגשים להתקנת מטר פלייטות חדש, חוני לשקל שיקולים של דרך אקלימי ולתחשב מראש בטכנית הרgel הפחמנית של תחת-קבוצות אוכלוסייה". ■

המודיניות החברות מבוון זה שהיא אמנת מדינה מערבית, אך נתוני גידול האוכלוסייה שלו הם ממשמעותיים. ערך ההפחנתה של 25% מתייחס לנחותנו פוליטה לנפש ישראל' אמרו: 'לא נבדך על הפחתה בכמות גלובלית', אלא נתמקד בהפחנתה פר-נפש', כי בכמות גלובלית לא ניתן על הצבע על הפחתה בכמות פליטות, אלא על גידול ממשמעותי בכמות גז חממה הנפליטים בתחום ישראל. נכון שישראל ברמה גז חממה, אבל ביחס למידנה קטנה עם תיעוש ממשמעותי' ועם גידול אוכלוסייה, זה מאוד ממשמעותי לחיים שלנו כאן'.

יתרה מכך, אומרת לובנוב, "מכיוון שמששלת ישראל לא ראתה את חשיבות הנושא, היא לא קבעה בתקציב המדינה ל-2015-2016 תוכנית ליישום יעד הפחנתה שנקבע. בשל כך, ועל רקע ההחלה לעוזר את מימון התוכנית הלאומית להפחנת פליטות גז חממה, חובה למצוא אוזצ'י מימון חולפיים".

פרטן אחד שמקשת האוגדה לקרים, הוא מימון פרטני. לובנוב: "בහיעדר עניין מצד הממשלה למן תחולכים ארכוי טוח של התיעילות אנרגטי, דרישה עזרה של הסקטור העסקי, והפגנת אחריות מצידם, על-ידי השקעות פרטיות ומוסדרות בפרויקטים של תשתיות, ובუיקר בהתייעלות אנרגטית".

באוגדה מمبرים כי במדינות רבת קיים מימון פרטני לנושא. בגרמניה למשל, הבנקים הגרמניים בוחרים מעורבים בתשליכים של מימון התיעילות אנרגטי. בארצות אחרות, בהן ארה"ב, מספר רב של חברות (המכונות ESCO) פועלות לשיפור הייעילות האנרגטית בקרב משקי-ቤת ופירמות. התהיעילות האנרגטית מתבצעת קודם כלuri לחסוך כסף, והთועות הסכיבתיות הן תועלות נלוות. השווי של תעשיית ESCO האמריקאית הוא יותר מ- 6 מיליארד דולר נכון להיום, והוא חובייה להיסכן מושמעות ביצירת הארגזה בארה"ב. לדברי לובנוב, "יש בתחום הזה הדומיניות עסקיות אדירות לשוק הפרטני. נושא האקלים יכול להפוך למנ羞 צמיחה, אם מוריימים לו כסף ומשמעותים בתהיעילות אנרגטי. מדובר בפרויקטים כלכליים שניבנו כסף בחו"ר למשקיעים".

הפרטון השני שאותו מציעה האוגדה הוא הטלת "מס פחמן". לפני כשנתים פרסמה לדברי לובנוב, "יעד הפחנתה שקבעה ישראל כ-25% מפליטות גז חממה הצפויות ב-2030, שהם 7.7 טון פלייטות לנפש בשנת 2030" (מתוך אתר המשרד להגנת הסביבה). לדברי לובנוב, "יעד הפחנתה שקבעה ישראל הוא מאוד לא אמбиציוזי, במיוחד כשה挨חדו האירוופי מדבר על 40% הפחנתה עד 2030. ישראל חברה OECD, אבל היא שונה מרוב

במיוחד, בשל הנושאים שעמדו בה על הפרק: ראשית, חתימה על פרוטוקול חדש שיחליף את פרוטוקול קיוטו מ-1990. האמנה שעינגנה את הסדר העולמי בנושא הפחנת פליטות גז חממה, וחיבבה את המדינות המתועשות להפחית את הפליטה המשותפת של גז חממה ב-29%. תוקפו של פרוטוקול זה בג-ב-2013,

אך עד עידת פרינו לא הצליחו למצוא לו מנגנון חלופי. בנוסף, בוועידת פרינו נחשפו פרטי הסכם שהושג בין ארה"ב לסין בונגע לצמצום הפליטות, מה שולדברי פרופ' רביבו כץ (שהתראיין לכתבה לפני מועד הוועידה), עשו לפתח את הדרך להסכם גלובלית על הפחנת

הפליטות לכל ארצות העולם. רביבו, המכון, מזכיר גם "האגודה לצדק סביבתי", מסביר כי "הסכם בין סין לארה"ב עשוי להיות הסכם מאד שטוח ודדור, והוא עשוי להיות רדייקלי ועומק מבחינת הקצב שבו הוא יתחלו לצמצום פלייטות, תאריכי היעד והכמויות של הפליטות שייחסו. אם בוועידת פרינו יתכבר למדינות העולם שמה ש欢 החלטו בינייהן הייתה החלטה פושתת, ככל יתישרו לפיה הכוזה, ונכלל הסכם אקלים מאוד חלש.

מצד שני, אם יתחוור שתשתייה זו מוכננת לקחת צעדים דרמטיים ועומקים, כדי למשם את יעדר צמצום הפליטות, אז יש לנו מפתח להסכם גלובליל מהסוג שהוא מוכיח לו כבר 20 שנה".

חוסר הטיפול בגז חממה מנצחים ומגדילים פערים כלכליים וחברתיים

לקראת ועידת פרינו נדרשה כל מדינה, לרבות ישראל, להעביר עד סוף חודש ספטמבר את יעדי הפחנתה פלייטות גז חממה שלא לשנת 2030. בחודש يولי ההחלטה הצעת הפליטות עד 2030. ההצעה נקבעה כהצעה כלכלתית בקשר

לתקלה בתתנדנות מצד משרד התשתיות הלימודיות, הארגזה והמים. לבסוף הושגה הסכמה שלפיה "יעד התוכנית הוא הפחנתה של כ-25% מפליטות גז חממה הצפויות ב-2030, שהם 7.7 טון פלייטות לנפש בשנת 2030" (מתוך אתר המשרד להגנת הסביבה).

לדברי לובנוב, "יעד הפחנתה שקבעה ישראל הוא מאוד לא אמбиציוזי, במיוחד כשה挨חדו האירוופי מדבר על 40% הפחנתה עד 2030. ישראל חברה OECD, אבל היא שונה מרוב

תרומתה של ישראל למאמן פלייטות גז חממה הגלובלי היא אמנם קתנה יחסית, אבל בחישוב פלייטות לנפש, ישראל מומוקמת במקום גבוה בטבלה העולמית. שיעור הפליטות של גז חממה בישראל הוא 10.5 טונות לנפש לעומת 6.5 טונות באיחוד האירופי